

نخلها پیر آوند

لوح محفوظی موسیقی

استاد محمد اکبر میر

مقام: نگارش و گردآوری: محبت
علیرضا پوراسید
علیرضا صاب

انتشارات موسیقی عارف

مرکز نشر و پخش کتب و لوازم موسیقی
تلفن: ۳۱-۳۳۹۷۶۴۳۰-۳۳۹۱۴۳۱۴ نمابر: ۳۳۹۱۴۳۱۴
WWW.AREF-MUSIC.COM

نچواهای پیر آواز

(لوح محفوظ موسیقی، استاد احمد ابراهیمی)

مقدمه علیرضا پورامید

نگارش و گردآوری علیرضا بنائی

خوشنویسی روی جلد استاد یدالله کابلی

طراح گرافیک قاسم هاشمی

ویراستار ادبی و حروف‌نگار شهاب منا

چاپ اول ۱۳۹۳

تعداد ۱۰۰۰ جلد

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۲۲۹-۰۰-۸ ISBN: 978-600-90229-0-8

مرکز پخش

فهرست مطالب

۱۷	مقدمه علیرضا پورامید
۲۷	سخن مؤلف
۳۱	فصل اول: زندگی استاد در طفولیت
۴۳	فصل دوم: زندگی هنری استاد
۷۷	فصل سوم: پرسش و پاسخ با استاد ابراهیمی
	فصل چهارم: مصاحبه‌ها و مقالات (به ترتیب نام نویسندگان)
۸۹	مهدی آذرسینا
۹۴	سوسن ابراهیمی
۹۷	شیرین ادیب خوانساری
۹۸	به یاد استاد همایون خرّم: غمگین چو پاییزم، از من بگذر
۱۰۱	رضا خرّم: استاد احمد ابراهیمی از نگاه مهندس همایون خرّم
۱۰۳	محمد دَوَکُو
۱۰۴	محمد رضا ژاله
۱۰۶	محمد سریر: هنرمندان از نسل دیگر
۱۰۸	شاهین شهبازی
۱۱۲	مصاحبه علیرضا بنائی با استاد هوشنگ ظریف
۱۱۶	حمیدرضا عاطفی: برای استاد آواز ایران، ابراهیمی، همان زندگی ناب است.
۱۱۸	محمد اسماعیل قنبری
۱۲۰	یدالله کابلی: تا نگردي آشنا زين پرده رمزي نشنوي
۱۲۴	بهروز مُبَصَّری: احمد ابراهیمی

- ۱۳۰ جمشید مشایخی
- ۱۳۲ فخری ملک پور: سخنی چند در مورد استاد احمد ابراهیمی
- ۱۳۴ هادی منتظری
- ۱۳۶ رضا مهدوی: که آتشی که نمی‌رد همیشه در دل ماست
- ۱۳۸ معصومه مهر علی
- ۱۴۰ سیدعلیرضا میرعلی‌نقی: گوش بر نغمه‌ای از تتمه یک دوران
سیدعلیرضا میرعلی‌نقی: اگر یک آنتولوژی کامل فراهم می‌شد: تعظیمی به یک عمر
هنرمندی و صفای استاد احمد ابراهیمی
- ۱۴۵ مصاحبه علیرضا بنائی با استاد منصور نریمان
- ۱۵۱ حسین یوسف‌زمانی: درباره استاد احمد ابراهیمی، موسیقی‌شناس و خواننده متواضع و بی‌ادعا
- ۱۶۱ یادداشت پریش شهبازی، همسر استاد ابراهیمی
- ۱۶۳ اسناد ضمیمه

احمد ابراهيمی، علیرضا پورامید

استاد هوشنگ ظریف، علیرضا بنائی، استاد احمد ابراهيمی

مقدمه علیرضا پورامید

احمدین آوا

فرهنگ صوتی ایران به لحاظ منابع مکتوب، به اصطلاح هم‌زبانان تاجیکمان، «کم‌بغل» و اندک‌مایه است. یکی از مواردی که بر این گنجینه می‌افزاید شرح حال بزرگان موسیقی و، به تبع آن، مسائل و موضوعاتی است که حول و حوش زندگی هنرمندان و فضای اجتماعی - سیاسی آنان جریان داشته است. از این رو، تلاش صادقانه آقای علیرضا بنائی بسیار قابل توجه و شایان تقدیر است.

چیستی آواز؟

عبوری از عیار عاطفه

از روح تحریر و رهایی

بر حریر تار آواهای مشتاقین

پرند و پرنیانی از جنس بشنیدن

بریشم‌بود در پیوند تار صوتی...

آه آواز

خسته‌خوان خنیاگر دلسوخته آواز کن نور می‌بارد نه آوازان گلو اعجاز کن
گنچه در جامه‌دران شد سبزه از خارا دمید در غم‌انگیز و حصار ای عندلیب آواز کن
سخن از بزرگ‌مرد آواز ایران، از معدود بازمانده‌های نسلی است که به درستی از
استوانه‌ها و اسطوره‌های آواز ایرانی محسوب می‌شوند. تنها استادی که کماکان هم
قابلیت اجرایی دارد و می‌تواند آواز بخواند و هم‌اینکه به تدریس و آموزش مشغول
است. در مجموعه یادداشت‌ها و مقالاتی که در این کتاب راجع به ایشان آمده جای

کابینه در ایران تشکیل می‌شود. این رخدادها میزان تنش و آشوب جاری در مملکت را نشان می‌دهند.

این سال‌ها به لحاظ حزبی و تفکر سیاسی مقارن است با پیدایش گروه ۵۳ نفر و شکل‌گیری تفکر چپ سیاسی؛ به لحاظ فلسفی رونق تفکر ماتریالیستی در ایران؛ و همچنین جنبش‌ها، قیام‌ها و شورش‌هایی مثل قائله شیخ خزعل در خوزستان، شیخ محمد خیابانی در آذربایجان، قیام‌های کلنل محمدتقی خان پسیان در خراسان، میرزا کوچک جنگلی در گیلان، اسماعیل خان سیمیتقو در کردستان و جنوب آذربایجان و گردن‌کشی‌های نایب‌حسین کاشی^۱ و پسرش، ماشاءالله‌خان، در ایران مرکزی (کاشان) و...

به لحاظ ادبی، و در حوزه فرهنگ، شکل‌گیری جنبش‌های ادبی، مثل هفت نفر (گروه سبعة)، شامل مرحوم ملک‌الشعرا بهار، سعید نفیسی، بدیع‌الزمان فروزانفر و...، و گروه ربعه که تجددطلب‌تر و به اصطلاح به‌روزتر بودند، شامل صادق هدایت، بزرگ علوی، مسعود فرزاد، مجتبی مینوی، و در شعر ظهور شخصیت‌هایی مثل نیما یوشیج، پروین اعتصامی، ملک‌الشعرا بهار و... و در حوزه موسیقی مرحومان ابوالحسن صبا، روح‌الله خالقی، حسین یاحقی، غلامحسین بنان، حسین تهرانی، نورعلی برومند، جلال تاج اصفهانی، اسماعیل ادیب خوانساری، حبیب سماعی، وزیر تبار، قمرالملوک وزیری، رهی معیری و مرتضی خان‌نی‌داوود که همگی متولد دهه ۱۲۸۰، و دقیقاً هم‌سن‌وسال مشروطیت هستند و سال‌های ۱۳۱۰ تا ۱۳۲۰ دوران شکل‌گیری شخصیت‌شان و بروز قابلیت‌های ایشان بوده است.

مخلص کلام اینکه آن‌روزها در هر حوزه که نظر افکنید برجستگانی را که پختگی و قوام‌شان در فاصله سال‌های مذکور است می‌توان دید و همچنین در این سال‌ها دانشگاه تأسیس می‌شود (۱۳۱۳) و بعد از آن افتتاح راه آهن، مقوله کشف حجاب، سفر رضاشاه به ترکیه، و افتتاح رادیو (۱۳۱۹) رخ می‌دهد. همه این رخدادها مصادف‌اند با دوران کودکی، نوجوانی و جوانی اشخاصی که متولد ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۰ هستند. دوران جوانی این عزیزان از طرف دیگر همزمان است با جنگ

۱. نایب‌حسین کاشی، جد خاندان آریان‌پور است که در روزگار ما از استادان دانشگاه و افراد بسیار موجه فرهنگی هستند.

جهانی دوم و اشغال ایران و فتح تهران، که به عنوان پل پیروزی نامیده می‌شود، و فتح متفقین و حضور پُرننگ‌شان و فرار یا استعفای رضاخان و به حکومت رسیدن محمدعلی فروغی (ذکاءالملک) که مدتی مغضوب بوده است و دوباره به نخست‌وزیری برگزیده می‌شود و مقدمات تغییر پادشاه را ایجاد می‌کند.

استاد ما، احمد ابراهیمی، از این امتیاز برخوردار بود که در دوران جوانی اش محشور و همنشین و همدم با این عزیزان باشد. صرف نظر از مادر بزرگوارشان که با شخصیت ویژه هنری در شکل‌گیری او تأثیر بسیار گذاشته است، و در جای دیگر به آن خواهم پرداخت، آمدن‌شان به تهران و حسن اتفاق اینکه منزل‌شان در نزدیکی منزل مرحوم صبا واقع می‌شود، که بتواند تحت تعالیم ایشان قرار گیرد، همچنین به اشتغال از دوران نوجوانی به عنوان کمک خرج خانواده، به دلیل فقر و مشکلات خانوادگی، همین‌طور آشنایی با افرادی (مثل مردی مسیحی) که در دوران کار در خیابان سعدی با آنان آشنا شده، جملگی در زندگی ایشان خیلی تأثیر داشته است. همچنین اینکه از دست دادن پدر در سن پنج‌سالگی و سختی‌هایی که در همان سن تحمل نموده، که داستانی مفصل است و از زبان خود ایشان باید شنید، از دیگر نکاتی است که در آبدیدگی و تجربه‌اندوزی استاد مؤثر بوده‌اند. مادر استاد از معدود نوازندگان تار، و از شاگردان صبا بود که بعد از ازدواج به غرب ایران می‌روند. در نوسود احمد ابراهیمی به دنیا می‌آید. وقتی مادرشان به تهران بازمی‌گردند کار آموزش موسیقی را دنبال می‌کنند، زیرا می‌توانستند از این هنر ویژه (نوازندگی و تعلیم تار) امرار معاش کنند و بدین ترتیب جناب ابراهیمی در فضایی سرشار از نغمه و نوا پرورش یافت. در اینجا بار دیگر تأثیر غیرقابل‌انکار مادران هنرمندان را بر ایشان می‌بینیم (مثل تأثیر مادر صبا بر او یا تأثیر مادر رضا و مرتضی محجوبی بر آنان که بسیار بیش از پدرانشان بوده است، به‌ویژه مرتضی خان که مادرش پیانو می‌نواخته و همچنین خانمی به نام خیرالنسا که معلم اولیه مرحوم قمر بوده و نقش مادر او را داشته است و... که نشان می‌دهد مادران یا مادرخواندگان و دایه‌ها به چه میزان در تکوین شخصیت هنری و ادبی بزرگان ادب و هنر این سرزمین مؤثر بوده‌اند).

استاد در این فضای اجتماعی-سیاسی، که خیلی مختصر و گذرا بدان اشاره شد، تا سال‌های ۱۳۲۰ و بعد از اتمام جنگ (۱۳۲۴)، جوانی بیست‌ساله و مسلط به

وقتی به عقب برمی‌گردم می‌بینم که همه همراهانم رفتند و از آن نسل تنها من مانده‌ام. ای کاش می‌شد به آن زمان برگشت و بودن با آن هنرمندان بزرگ را یک بار دیگر تجربه کرد، صفا و صمیمیت را لمس کرد. دلم برای همه آنها تنگ است. دلم تنگ است برای بازگشت از مدرسه و حضور در کلاس مادرم، برای ملاقات با بزرگان موسیقی، برای صبا، محجوبی، خالق، برومند و ...

احمد ابراهیمی

انتشارات موسیقی عارف